

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI NAPILAP.

Előfizetési díj: Egész évre 12 frt., félévre 6 frt., negyedévre 3 frt.
Előfizetések és hirdetési díjak helyben és vidékről a szerkesztőséghez küldendők be:
 Helyben előfizetheti: a szerkesztőségnél, a kiadó-hivatalnál, Demjén L., Keresztény P. kereskedéseiben.
 Egyes szám ára 5 kr. o. é.
Szerkesztőség és kiadó-hivatal: belső-tordautca szögletén, Csapó S. kereskedésével szemben, 1-ső emelet, feljárás a kaputól jobbra.

Hirdetési díj: öt hasábos garmond sorért 6 kr. s egyszeri beiktatás után 30 kr. bélyegdíj.
Hirdetések felvételnek: Helyben: a szerkesztőségnél, a kiadó-hivatalban, Demjén László könyv- és Keresztény Pál papír-kereskedésében. Bécsben: Haasenstein és Vogler (Neuer-Markt 11 sz.) Oepelk Alajosnál (Wollzeile 22. sz.), Rudolf Mosse officiel. Zeitungs-Agent (Stadt, Seilerstätte 2), Pesten: Haasenstein és Vogler Uriutca 13; Lang et Schwarz, Fűrdőutca 1. Süddeutsche Annoncen-Expedition Stuttgart.
 Nyilttér sora 20 kr.

Előfizetés

„Kolozsári Közlöny“-re.

Megjelen naponként
 egész nagy iven.

Előfizetési árak: egész évre 12 ft. o. é.
 kilencz óra 9 „ „ „
 félévre 6 „ „ „
 évnegyedre 3 „ „ „

Az előfizetések egyenesen a szerkesztőséghez küldendők be.

A „Kolozs. Közlöny“ szerkesztősége.

Gizella főhercegnő egybekelésének ünnepélyességei.

A budai küldöttség apr. 15-én utazott fel Házmán vezetésével, a pesti ugyanakkor. Az alsó ausztriai küldöttség már tiszteltet a főhercegnőnél Helfersdorfer vezérlete alatt. — A bajorországi nászvendégek Luitpold Lajos, Lipót Arnulf hercegek, Teréz és Mária Terézia hercegnők Bajorországból ápril 15-én délután Bécsbe érkeztek, a nyugati pálya udvarán a király által fogadtattak, és a császári várakban a királyné és a királyi család által üdvözöltettek. A disztributó mely apr. 16-án 5 óráig még látható volt, Pesten a főpolgármesteri teremben, ápril 16-án éjjel szállíták fel Bécsbe.

Bécs fiatalágának összes testületei ápril 19. este fátylas menetet rendeznek a főhercegnő tiszteletére. Az ovatio zenei részét Bécs s környéke dalegyletei vállalták magukra. A rendező bizottság, melyben a többi között Herbst és Hasner volt miniszterek fia is működnek, küldöttségileg kieszközölte a katonai hatóságától az összes Bécsben levő katonai zenekarok közreműködését. Azon általános érdeklődés, melylyel ez ovatio eszméje a székváros összes körében találkozik, arra enged következtetni, hogy az ünnepély ritka egyszerűséggel fog lefolyni, különféle tekintetknél fogva azonban fátylak helyett lampionok fognak használni. A bevonulás a Ferencz-térre sugar alakban fog történni, a mennyiben a menet egyidőben és egyenlő oszlopokban a burgtér mind a hat kapuján át egyszerre fog a Ferencz-tér körül felvonulni. Ápril 16-án este udvari-cercla és udvari hangverseny van a cs. k. redoute-teremben, melyre teljes díszben jelennek meg az udvari körök.

Bécsben 14-én következő udvari hirdetések adtak ki:

„Udvari hirdetés a cs. k. redoute-teremben ápril 16-án este 8 óra előtt tartandó cercla és udvari hangversenyre.

A palotaképes hölgyek, a cs. k. titkos tanácsosok, kamarások és asztalnokok az udvari hangverseny előtt tartandó cerclere a kis redoute-teremben gyűlnek össze. Az urak díszben, s a katonai rendbeliek öv nélkül jelennek meg. A rendi nagy-keresztek szalagjai nem a kabát fölött viseltetnek. A hölgyek kerek ruhákban ékszerekkel jelennek meg. A menet az udvari várakban át, a Schweizerhofon keresztül a kis redoute lépcsőihöz történik.

Udvari hirdetés a cs. k. nagy redoute-teremben ápril 16-án este 1/2 9 órákor tartandó udvari hangversenyre. Az urak díszben ruhában, a katonai rendbeliek öv nélkül jelennek meg, csupán azok, kik nem viselhetnek egyenruhát, jelennek meg állami öltözetben karddal, esetleg frakkban fehér nyakkötővel. A rendi nagy-keresztek szalagjai nem a kabát fölött viseltetnek. A tábornok urak közvetlenül a nagy terem parquettjében gyűlnek össze. A delegáltak, a biróalmi tanács, s a magyar országgyűlés mindkét házának tagjai, valamint a rendi lovag, törzs és főtiszt urak a karzaton foglalnak helyet. A menet a Mihály-téren át a József-téren levő főkapuhoz történik.

Legfelsőbb rendeletre Gizella főhercegnő cs. k. fensége összekelésénél, valamint minden ezen al-

kalomból tartandó ünnepélynél, a fenálló udvari gyász esetről esetre letétetik.

Bécs, 1873. ápril 6-án.

A cs. k. főudvarmesteri hivataltól.
 Fünfhaus, Rudolfsheim, Sechshaus, Gaudensdorf és Ober-Meidling községek Gizella főhercegnő cs. k. fensége összekelésére örvendés eseményének alkalmából elhatározzák egy nevelő intézetet alapítani a munkás és kézműves osztálybeli árnyak és gyermekek számára, s e célra Fünfhaus és Rudolfsheim községek 5000 frtot, Sechshaus és Gaudensdorf községek 2000 frtot, valamint Ober-Meidling község 500 frtot. összesen 14,500 frtot ajánlottak fel. Ezen tőke 50 ezer frtra fog emelteni; az alapítvány Gizella alapítvány nevet fog nyerni és Gizella főhercegnő cs. k. fensége protektoratusa alá helyezettetni. E határozat legfelsőbb helybenhagyása végett a szükséges lépések megtétek.

F. hó 15-én d. u. 4 óra után 45 percczel Lipót, Luitpold, Lajos és Arnulf bajor királyi hgek, s Mária Terézia és Theresa bajor hgnők ő kir. Fenségeik külön udvari vonattal a bécsi nyugati pályaudvarra érkeztek. A magas uraságok mellé rendelt urak Sinbackig elejők kocsiztak. Császár és király ő Felsége gr. Bellegarde főhadsegéd kíséretében a magas uraságok elé a pályaudvarra kocsizott. A cs. k. udvari várakban a magas uraságok a Bellarián Rudolf hgy ur, Károly Lajos és Lajos Viktor hercegek urak ő cs. kir. Fenségeik által vártattak, s erre császárné s királyné ő Felsége, Gizella, Erzsébet és Krisztina hgnők ő cs. Fenségeik által fogadtattak; az udvari hivatalok s testőr kapitányok szintén tisztelgés végett jelentek meg.

Katholikus ügyek.

II.

Üdvözljük Fogarasi püspök ur ő nagyméltóságát, hogy a közvélemény kívánalmának hódolva, a statusgyűlést összehívni méltóztatott.

1868 óta mindkét részről sokat tanultunk és felejtettünk.

Az akkor éles pontokkal kitüntetett kérdéseket az idő és a körülmények hatalma elsimítá, egyeztetete.

1868-ban az egyházi rend részéről az követeltetett, hogy az egyháziak a világi renddel paritásban képviseltesse.

Követeltetett a püspöki hatalom kiszélesítése, hatáskörének tágítása, az igazgató tanács fölébe helyezése; ma már ezen differentialis pontok nem léteznek, ki vannak egyenlítve.

Akkoron az egész kath. episcopatusban mutatkozott némileg oly irányu nismus, hogy az önkormányzati szervezet akkép alkottassék meg, miszerint a világiak befolyása ellensúlyoztasék, legyen bizonyos alkotmányos színezete, hanem a püspöki hatalom befolyása emeltesék tulsulyra.

Ez irányzatról ma már maga az episcopatus is lemondott, s megmutatta, hogy az autonómiát ösztintén, utógondolat nélkül óhajttja; belátta, hogy a világi hvek támogatása azon egyedüli oszlopzat, melyre az egyház önállóságát, befolyását alapíthatja.

Az országos congressus megállítván azt, hogy a szervezethez olyannak kell lenni, hogy abban a világiak kétannyan legyenek, mint az egyházi rend, ez a paritás kérdését megszüntette.

A püspököt úgy a közgyűlés, mint az igazgató-tanács rendes elnökévé téve, kimondta azon elvet, hogy a püspöki megye feje a püspök.

Ez a kath. hit elveivel megegyező institutio.

A világi rendnek nem lehet ellene kifogása, mert a tanuló egyház a tanító egyháztól nem kíván elválni: egy testet akar vele képezni, ugyanegy célra kíván törekedni. — E szerint a divergens pontok meg lévén oldva, remélenni lehet, hogy a statusgyűlés a legszívélyesebb egyetértéssel fog lefolyni.

A statusgyűlésnek legelső teendője a foglenni, hogy az igazolások megtörténte után válassza meg az igazgató tanácsot, 4 tagot az egyházi, 8 tagot a világi rendből.

Válassza meg alelnökét a világi rendből, ki egyszersmind az igazgató-tanács elnöke akkor, a midőn a rendes elnök akadályozva van elnökölni, ő vezeti az ügykezelést; megválasztja továbbá a közgyűlés az előadót és titkár.

Ily módon az igazgató tanácsot beállítván, azt utasítással látandja el arra nézve: mikép vegye át az egyházi és alapítványi vagyont, s miként kezelje; végül a közgyűlésnek minő felelősséggel tartozzék?

Ha az igazgató tanács meg lesz választva, átterhet a közgyűlés a szervezési szabályokra, u. m. a közgyűlés alakítása és szervezésére; a közgyűlés egybehívásának és tárgyalásának rendje, a közgyűlés tárgyainak meghatározása, az igazgató-tanács utasításának megállítására s ezen szervezeti munkálatot megvitatva, megállítva a vallás és közoktatási miniszterium utján ő Felsége elé terjeszti.

Felveheti tanácskozása tárgyai közé a status vagyonát, jogait érdeklő sérelmek orvoslását; módokról és utakról hozhat határozatot, melyek utján és általa sérelmek orvósoltassanak.

Az iskola és nevelésügy megvizsgálására küldöttséget nevezhet, s egyáltalában a kath. egyház világi vonatkozású összes ügyeiben intézkedhetik.

A világi rend megfogja gondolni, hogy a térfoglalás, a jogokbani visszahelyezkedés azon fő cél, a melyre törekvéseinek irányulni kell; azért ha vannak óhajtasok, melyek ez idő szerint nem valósíthatók, — ha vannak reform-eszmék, melyek üdvösök lehetnek ugyan, és korszerűek, de még ma aligha kivihetők, — azok halasztassanak későbbi időkre. Ne kívánjunk mindent egyszerre felölelni: nyugodjunk meg abban, hogy kezdetnek jó a kevesebb is ha biztos, mintsem a keveset is kockáztatni az elérhetetlenért.

A vallás és közoktatási miniszteriumnak Budán 1867-ik évi sept. hó 12-én kelt leirata így szól „ő cs. és apostoli kir. Felsége folyó év augusztus 19-én kelt legfelsőbb elhatározásával legkegyelmesebben megengedni méltóztatott, hogy az erdélyi főkormányásznél fennálló ugynevezett katholika commissio megszüntetvén, az eddig annak hatásköréhez tartozó ügyek az erdélyi rom. kath. statusnak 1866-dik évi január 10-én Kolozsvárt tartott gyűlése jegyzőkönyvében körülírt szerkezetű gyűlésnek, és az annak kebeléből választandó bizottmányának befolyásával kezeltesse, és intéztesse azon módokat szerint, melyeket ő Felségének magyar kormánya ez összes érdekeltekkel egyetértőleg legfelsőbb kegyuri és főfelügyelői jogainak csorbitása nélkül fog megállapítani, és legfelsőbb elhatározás alá terjeszteni.

Ezen magas leiratban szintegy elő van szabva az ut, melyet követnünk kell a végből, hogy autonómiánk minél sietőbbben visszaállíttassék, a többit az idő fogja kifejteni, megérlelni.

A Székely Hírlap, Erdély és Nemere tisztelt szerkesztőit tisztelettel kérem e közl. szíves átvételére.

J. E.

A székely nemzet Története pályadíj-alapjáról XIV-ik közlemény.*)

Nem lennék hü tolmácsa érzéseimnek, sem igaz barátja az ügynek, melynek sorsát még most, mint kezdeményező ön intézem, ha rá önálló külön közlést nem szentelnék s egész nagyszerűségében nem tüntetném fel a háza előtt ama száz királyi vert aranyat tevő fényes adományt, mely tegnapi Lázár Miklós gróf által, mint a gróf Mikó Imre ő nagyméltóságának a Székely pályadíj-alapra tett áldozata kezeimbe jutott s minek börzei értékét 513 frtot a Takarékpénztárba ma elhelyeztem, a mi a székely pályadíj-alapot 2760 frt 68 kr-ra növelte.

A nagy alkotásokhoz szokott nemes gróf itt is a maga ismert lelki nagyságában jelent meg; ezer száz negyedik az áldozók közt, de magához és az ügyszöz oly méltó e tette, hogy kalapot kell emelnünk előtte. Ez adományt az áldozónak személyisége s a nemzet történetébe, sőt részben épen a székely Történetbe való elővilhellen örök érdemei mellett annak értéke és remélhető mély erkölcsi hatása teszi nagybecsűvé.

Legyen hát ez a hír közörmű híre a magyar hazának, a magyar tudományos világnak! Vegye kedves tudomásul különösen a mi szép Székelyföldünk népe! Tudja meg, hogy a ma élő legnagyobb székely, pályadíj-ügynök kérdésében a mai nap nyilvánosan az ő dicsőségének igénytelen munkásaihoz csatlakozott.

Kolozsvárt, ápril 18-án 1873.

Jakab Elek.

Legujabb táviratok.

Bécs, apr. 16. A magyar delegatio pénzügyi bizottsága ma ülést tartott, melyen Prileszkynek az 1871-ki zárszámadásra vonatkozó jelentése minden részleteiben elfogadtattott.

Róma, apr. 16. Nemesak Nápolyban, hanem Milanóban és Turinban is történtek elfogatások. Az a hír, hogy a bourbonisták bizottsága együtt működik a republikánusokkal.

Madrid, apr. 15. A tüzéségi kérdésben folytatott alkudozások nem vezettek eredményre. Lizagaraga megveretett; minek folytán Dorregarayval szándékolt egyesülete meg van hiúsítva.

Pucerdá, apr. 15. Barczellonából jellezve van, hogy 2000 ember tüzéséggel küldetik ide; Figueras is tudatja, hogy ágyukat és löszert küld. Ezen tudósítást a nép nagy örömmel fogadta.

Perpignan, apr. 15. A carlisták újra meg akarják támadni Pucerdát, és remélik, hogy az első roham alkalmával be is veszik azt.

Strassburg, apr. 15. 333 község tanácsai tag közül 28-an kijelentették a járási elnöknek, hogy oly előlül, ki nem tagja a község tanácsnak, nem fogadnának el. A község tanács ennek folytán, — az 1855-dik évi május hó 5-ki törvény 13-dik cikkelye alapján — két hónapra felfüggesztetett, és mivel a törvényben előírt bizottság felállítására nehézségekbe ütközök, a község tanács jogai és kötelességei a rendkívüli biztossá kinevezett Back-rendőrigazgatóra ruháztattak. A biztos kinevezetése előtt néhány község tanács tag megkérdezte, hajlandó-e a polgármesteri állást elfogadni? mire azok tagadólva válaszoltak.

Páris, apr. 15. Gr. Apponyi Bécsbe utazott. Gr. Remusat választói irata itten kedvező hatást tett. A kormány részéről az iratban ígért engedmények a republikánus előkelőket, mint Tirard és Carnot, egyesítik; ezek ellene vannak Barodet jólléttségének. A Remusat jelöltségét pártoló nagy bizottmány körteleve azt mondja, hogy az a hazafiság és elismerés jelöltség; az a terület felszabadulását képviseli; az a radikál eszmék visszaállítását és a mérsékelt conservatív köztársasághoz való szoros csatlakozást jelenti. — Egy, Vautrain, Wolowski és más képviselők által aláírt körlevél szintén Remusat jelöltségét pártolja.

*A Székely Hírlap, Erdély és Nemere tisztelt szerkesztőit tisztelettel kérem e közl. szíves átvételére.

J. E.

Az osztr. nemzeti bank és a magyar pénzügyminiszter közt 1848-ban folytatott tárgyalások.

Közl:

Lukács Béla.

V.

Mondtuk, hogy az osztrák nemzeti bank egy igen kényes térére vitte át a vitát. Hivatkozott ugyanis 1817-ki privilegiumára, melyet nemcsak az osztrák császártól, hanem — mint mondja — a magyar királytól is nyert, s mely szerint „az osztr. birodalom egész területén” kamat nélküli bankjegyeket csak neki szabad, csak neki van joga kibocsátania.

És ezzel a bank igen sikamlós térére lépett, mert oly kérdést pendített meg, mely ha az általa felállított tétel értelmében fogadtatott volna el, Magyarország alkotmányának, Magyarország függetlenségének praedjudicált volna. Az idő pedig ily kérdések szaporítására, midőn azoknak ugyis bővében valánk — épen nem volt alkalmas.

Bár röviden, de még is meg kell világítanunk a kérdést ezen oldalról is; lássuk birt-e alappal az o. n. bank hivatkozása privilegiumainak Magyarországra is kiterjedő érvényességére?

A pénzverési jog Magyarországon alkotmányunk értelmében királyi regalet képezett. Gyakorolták is királyaink ezen jogot háborítás nélkül. De a XVII. század vége felé a papírpénz kibocsátásával — a pénzverési regale újabb stadiumba jutott. Egyfelől állított, másfelől kétségbe vonott, hogy a pénzverési regale papírpénz kibocsátását is involválja. Nevezetesen hazánkban az országgyűlés a papírpénzt törvényes forgalmi eszköznek soha sem ismerte el. Már az 1807-iki országgyűlés tiltakozott azon magyarázat ellen, hogy a papírpénz kibocsátásának joga a pénzverési regaleból foly. Az 1811-ki pozsonyi országgyűlés felszólított, hogy az 1811. febr. 20-ki patens által eszközölt papírpénz reduciót törvényesítse: és miután a királyi leirat ezen reducióra mint a királyi főjogokból folyó intézkedésre hivatkozott: a rendek kijelentették, hogy más mint arany és ezüst pénzt nem ismernek, nem fogadnak el, a kiadott papírpénzt királyi kötelevényeknek tekintik, a melyeknek elfogadására egybiránt senki sem kötelezhető (chartae ac paucinae acceptatio imperari non potest) és a melyeket értékökben leszállítani nem áll a fejedelem jogában, s általában tiltakoznak a febr. 20-ki patens és annak következményei ellen, határozottan kimondván, hogy a magyar alkotmány mást, mint arany és ezüstpénzt nem ismer, s a papírpénznek még nevét sem akarják törvényeinkbe felvenni.

Az állam által kibocsátott papírpénznek az o. n. bank általi beváltása és bankjegyekkel való helyettesítése folytán névleg némi változás állt ugyan be, de lényegileg a kérdés nem változott. A bankjegy a magánosok hitelére fektetett forgalmi eszköz, de mihelyt azok kibocsátása kizárólagos szabadság gyanánt ruháztatik valamely intézetre, s

ha e mellett a jegyeknek még bizonyos kedvezmény is nyújtatik, s ha még főleg ezek mellett tényleg nem áll azon kötelezettség, mely a bankjegy természetéből foly, hogy tudniillik kívánatra bármikor beváltatik: akkor az államjegyűl alig különbözik s az állam hitele és pénzügyi viszonyai szerint ingadozó a bankjegy hitele is.

Ezen körülmények léteztek az osztr. nemzeti banknál; nem volt ez egy magán hitelintézet, hanem közvetítő intézet az állam különféle hitel és pénzügyeleteiben. Természetes tehát, hogy az általa kibocsátott jegyeket sem lehet a közönséges bankjegy szempontjából tekintenünk.

Az állam által kibocsátott papírpénz Magyarországon soha törvényesen el nem ismertetvén: a kérdés az, hogy az ezek helyét elfoglaló bankjegyek birtak-e törvényes jelleggel? Valamint a papírpénz kibocsátása nem tartozott a királyi regale közé, ugy kétséget nem szenved, hogy a bankszabadság oly mérvbeni adományozása, mint ez az osztrák nemzeti banknál történt, sem tartozhatik oda, mert ez esetben az összes magán hitelre fektetett közvetítés a felségi jog köréhez tartoznék. De továbbá Magyarország alkotmányos állam lévén: csak törvényei által s azok szellemében volt kormányozható; a bank szabadságai pedig Magyarországon törvény által nem biztosítottak és soha sem ismertettek el; Magyarországon az o. n. bank jegyei egy magán intézet jegyeinek jellegével bírtak, s a forgalomban elfogadtattak oly mérvben, a minő hitellel a bank mint magán intézet a közvélemény előtt bírt. Azon következtetések tehát, melyeket a bank privilegiumának Magyarországra vonatkozó érvényességét illetően is, a magyar kormány eljárásából vont, semmi alappal nem bírnak, hanem bizonyítják egyszerűen a magyar pénzügyminiszter azon tapintatosságát, hogy mindent kerülni akart, a mi ezen csakis a szükség által parancsolt magyar bankjegyemissiónak az o. n. bank ellen irányzott támadás színezetét kölcsönözhetne.

Egyébiránt a bankszabadság 14 §-a sem nyújt alapot annak törvényességére nézve. Az idézett §. értelmében a szabadság az o. monarchia területére terjesztetett ki. Tehát Magyarországról abban sincs szó.

Hogy az o. n. bank maga sem hitte, hogy privilegiuma Magyarországon valami erős törvényes alappal bír, tanúsítja azon ajánlat is, melyet a magyar kormányhoz intézni kívánt, s mely szerint egy 12 és fél milliónyi előleg kölcsönzésére hajlandónak nyilatkozott, ha szabadságai Magyarországon és Erdélyben is „tiszteltetni” fogják, illetőleg ha azok elismeretnek. Valóban nevetünk kellene e nagylelkűségnek, midőn egy bank „hajlandó biztos fedezet ellenében” visszafizetés mellett előleget adni oly zavarok elhárítására, melyeket saját jegyei idéztek elő, oly czéla, hogy saját jegyeinek hitele helyreállítsák, s mindezt csak egy — nemzedékre kiható, következményeiben, eredményeiben beláthatlan, állami függetlenségünket, összes pénzügyeinket és vagyoni viszonyainkat oly mélyen

dulván — itt csökve orruk előtt az ajtó! — mit várhatunk a délutáni kihallgatástól egyebet „ibis redibis”-nél. Tehát ha tiis ugy akarjátok helyből hagyni ide e kétszinkedő udvart s jerrünk a hospodárhoz!!!

A küldöttség tagjai közt zugás, zsidobogás támad. Néhányan helyeslik, de mások rosszalják Petroczy szavait. A nagy terembe székely darabontok, testőrök és apródok kezdenek betolakodni s elszörnnyüködye bámulják a hangoson és szokatlan merészen nyilatkozó idegeneket.

Balogh Máthé néhány perc múlva visszatér s ünnepélyesen kijelenti, miszerint Petroczy István uram, ki a fejedelmi tekintély becsmerése, gunyolása által felségsértési bünt követtet el, e pillanatot a rab, s ő nagyságának határozott parancsa folytán, helyből Fogaras várába fog kisértetni.

XII. Vasvári.

Petroczy István két havig tartatik a fogarasi rabságban. Ekkor Bánffy Dénes Fogarasban megjelen, előhívja a rabot... tudára adja, hogy a fejedelem megkegyelmezett, figyelmezteti, hogy az ország fejedelmét, kiket egyedül van joga atyailag enyhíteni a törvény szigorát, jövőre jobban tisztelje, respektálja, s végre megkínálja reverszállissal és utiköltséggel.

Petroczy szónéklül olvassa végig a reverszálist, bajuszát podörve szemlélgeti az utiköltséget. Hej! csak ne csigázta volna el testben s lélekben őtet a kutyarabság annyira!... s azok a vérszipó hajduk, porkolábok ne szivattuyzták volna ki utolsó fillérét, tudná ő, hogy mit kelljen tenni e gyönyörűséges férczelményen... de így jobb követni azt, mit börtönében félig meddig megtanult, t. i. ne szőlj szám, nem fáj fejem.

A reverszálist aláírja tehát... megígérvén, hogy Apafi ellen nem tesz és nem merényel semmit... a pénzt zsebre rakja s megindul a határszélék felé.

— Nó te kutyarabság!... gondolja magában midőn már a szabadba van — itt hagyjak én mindenestől téged!... girbe-görbe területet

érdeklő — privilegium elismerését követeli, mondom nevetünk kellene, ha a dolog nagyon is komoly nem lett volna.

És sajnos, a bank ezen alokoskodása, ezen minden alapot nélkülöző s csak a nemzet önérzetét kihívó eljárása támogatást talált az osztrák pénzügyminiszternél 1848 június 14-én kelt átiratában, melyet a magyar külügyminiszterhez intézett, még határozottabb kifejezést ad azon felfogásnak, melyet már a bank jegyzékéből ismerünk.

Sajnálatait fejezi ki ő is, hogy ily fontos ügyben, mely az egész ausztriai császárság pénzforgalmi viszonyait oly annyira érinti, nem folytak előleges értekezések. Utal azon versenyzésre, mely a két bankjegy közt előfog állani, a mely mértékben a magyar bankjegyek kibocsátatnak, az o. n. bankjegyei ép oly mértékben s még inkább, mint eddig vissza fognak üzetni az o. n. bank pénztárába s a zavar, melyben e fontos intézet az ezüst pénz beszerzése folytán már is létezik, még nagyobbították.

„Ismeretes, ugymond tovább az osztrák pénzügyminiszter, mily nagy erőfeszítéssel igyekezett az osztrák kormány a pénzforgalmat a nagy (francia) háborúk bevégezése után visszavezetni az ezüstlábura. E czél elérésének egyik legfontosabb eszköze az osztrák nemzeti bank fenntartása és az, hogy ezen intézet a számára biztosított jogokat zavartalanul élvezhesse. Magyarországnak o tekintetben külön válása ő felsége többi országaitól a jelen körülmények közt ki nem vihető anélkül, hogy káros következményeket ne vonjon maga után a monarchia minden részeire.

A jelzett fontos czél által involvált feltételeknek megfelelőleg, szabadalommal ruházta fel a fejedelem a bankot és pedig nemcsak mint osztrák császár, hanem mint magyar király is. A legújabb politikai események s a magyarországi kormányrendszernek ebből folyt megváltozása e szabadságokat azonnal nem érvényteleníthették, még kevésbé semmisítették meg azon indokokat, melyeken azok alapulnak.

A nemzeti bankra nézve lehetetlenség lenne jegyeinek hitelét — és ez által a monarchia lakói vagyonának nagyobb részét, mely ezen jegyekből áll, vagy hitelüktől függ, teljes mértékben fenntartani, ha Magyarország pillanatnyi szükségletei szerint mindenkor egy a bankprivilegiummal ellentétben álló papírpénz bocsátható ki.

Nem szükséges fejtegetni, mily zavarok s rázkódások állnának be, ha a bankjegyekforgalmi értéke névértéküktől elválna, s e tekintetben ép ugy szenvedne Magyarország mint a többi tartományok. A magyar pénzügyekre nézve sem járna valami nagy előnnyel a szándékolt kibocsátás, mert több milliónyi ezüst beszerzéséről kell gondoskodni, s ha a létező forgalmi eszköz értékében változás áll be, ezt ép ugy megfogja sinleni; de a kibocsátandó jegyek hátrányban lesznek a nemzeti bank jegyeivel szemben azért is, mert forgalmuk csak Magyarországra lesz szorítva, míg a nemzeti bank jegyei fizetési eszköz gyanánt nemcsak ott, hanem a többi tartományokban is elfogadtatnak. Mindebből

— utaid sem egyenesebbek, melyen fiad kegyekhez és méltóságokhoz jutnak. — Isten veled kétszinkedő hazája!... és te Bánffy Dénes ne feled, hogy midőn vendéged valék, midőn házigazdái szívelyességgel fogadtál és marasztottál, ugyan akkor Gyulafejevárra denuncziáltál is. Aztán fejedelem az olyan, ki pár pint bortól leázik s udvaroncjai aláírtnak véle szentségtelenségeket, jogfosztást és törvényteleniséget!...

Petroczynek a Bárótságban és Biharban birtokai lévén, meg sem állapodik, míg háta mögött nem látja az annyiszor megátkozott Királyhágót, melyet bár soha se lépett volna keresztül. Haza érkezvén letelepedik határozott szándékkal, hogy egyidőre kipihen a közügyek terén szenvedett fáradsalmait.

De a történelem nem vár Petroczyra. A korszak rohanó változatokkal halad előre s egyes ember visszavonulása föl sem tűnik az események árjának hullámzatos folyamán.

Most sokat emlegetik a fegyveres békekét, mely abból áll, hogy a hatalmak sok katonát tartanak, figyelő állást foglalnak, de nem bántják egymást... Költséges és kellemetlen helyzet... de minő volt a korszakunkbeli fegyveres béke?

A szétdarabolt szerencsétlen Magyarország területén török és német kezükben tartának sok kisebb és nagyobb erősséget, várat és sásfészket, melyeket a vasvári békekötés valamennyinek meg hagyott birtokában. Ezen várak parancsnokai, a német obesterek, török basák, begék, megannyi független kis kényurak valának, és saját szakállukra hadakoztak. Védelmetek alattvalóikat, megtorolták a bántalmakat, bírái voltak saját maguknak, de mindig a szerencsétlen nép szenvedett; mert e kis kényurak raboltak, gyűjtögettek, hódoltattak és harácsoltak a mennyire és a hol csak lehetett s e rémitő helyzetnek neve béke, fegyveres béke vala.

Egyik békekötő nagy hatalom hol a spanyol örökösödési, hol a francia háborúval, másik hol a velencezésekkel, hol a lengyelekkel lévén, elfoglalva nem érték rá megfenyíteni garázdálkodó vazaljaikat. A szultán a panaszttevő földes-

ből foly, hogy a rendes pénzügyi viszonyok fentartása, mely alapja a nyilvános hitelnek, biztosítéka a kereskedelemnek és megélhetési módoknak, épen ezt követeli, hogy Magyarországon is minden elkerültessek, mi az e czéla fenálló intézmények megrázkódattatását vonhatná maga után.

Ily körülmények közt rendkívüli pénzügyi elnyerésére a magyar kormányra nézve a leg-egyszerűbb mód az lenne, ha az osztrák nemzeti bankkal hasonló viszonyba lépne, mint a mily viszonyban ezen intézethez az osztrák pénzügyi kormány áll.

S itt ismételi az osztrák p. ü. miniszter a bank kamat nélküli kölcsönajánlatát. De ha a magyar jegyek kibocsátása már visszavonható nem lenne, azon kívánatának ad kifejezést Krausz pénzügyminiszter, hogy ezen jegyek az egyelőre szándékolt összegben felül, semmiesetre se bocsáttassanak ki, s hogy jövőben oly elintézkedések, melyek a forgalmi eszközökre s névszerint a bankjegyek forgalmára befolyással vannak, foganatba ne vétessenek, mielőtt az osztrák pénzügyi kormányval barátságos egyetértés nem czéloztatott. A nemzeti banknak mindenesetre megmarad azon joga, hogy saját érdekeinek megvédésére nézve megtegye mindazt, mit a magyar kormány által szándékolt intézkedésekkel szemben szükségesnek lát.)

Az osztrák pénzügyminiszter ezen jegyzékére szintén néhány észrevételt kell tennünk. A mi a bank privilegiumának az osztrák pénzügyminiszter által is hangsúlyozott érvényességére vonatkozik, erre feleltünk már fentebb. Midőn az osztrák pénzügyminiszter hangsúlyozza, hogy az o. n. bank képtelen lesz jegyeinek hitelét fentartani, ha Magyarország is bocsáthat ki jegyeket, figyelmen kívül hagyta, hogy az osztrák nemzeti bank jegyeinek hitele tényleg meg volt ingatva — és meg volt ingatva nem is a magyar kormány hibája, — hanem az osztrák nemzeti bank tétovázó, félszeg eljárása folytán, s hogy a m. p. ü. miniszterszándékolt műveletének célja részben épen az osztrák nemzeti bank jegyei iránti bizalmatlanság csökkentése volt. Ha e műveletet a bank és az osztrák pénzügyminiszter nem fogja fel oly ellenséges színezetben; e czél el is lett volna érve, de a későbbi szükség parancsolta intézkedések ezt mghiúsították.

Fontosnak tartjuk azon körülményt, hogy a magyar jegyeknek szándékolt kibocsátását az osztrák pénzügyminiszter nem ellenzte oly hevesen, mint ezt az osztrák nemzeti bank tette; hanem megelégedett annak kijelentésével, hogy ha ezt már nem lehetne visszavonni, legalább jövőre csak kölcsönös egyetértéssel tétethessenek hasonló intézkedések. Fontosnak tartjuk azért, mert bár az osztrák pénzügyminiszter a maga szempontjából indokolta ezen szándékolt kibocsátás káros voltját, mégis csak mintegy elrejtve célzott arra, hogy a

*) 1257 — F. M. 1848.

uraknak és községeknek nem egyszer tudokra adarta, hogy fogják el a békeszegőket, büntessék meg és tegyenek velük a mit tetszik.

Ilyen körülmények közt négy-öt vármegye, néhány földesúr, néha egyes falvak népe is egyesült, s a béke közepett a közös ellenséggel háborút folytattak Balassa Imre lépre kerítette a felső-magyarországi sásfészkekben kényurakodó Corsar beget, egy az egész vidéket rettegésben tartott hírhedt rabló kalandort, s a viszonyok kérelhetlenség folytán meg is lakott érte. Erdély szélei is bevonattak ezen végzetes és korszellem-szűtte áldástalan dulakodásba. Kővár és Huszt olykor-olykor a szathmári németekkel, de Szilágy-Somlyó és Sebesvár a váradi törökökkel folyton tórszalkodott.

Lássuk azonban az eseményeket. 1672. június 26-án Radnóthra, egy kapucsi baba érkezik a szultán levelével, melyben a nagy ur tudatja, hogy a lengyelekkel háborúba keveredett s rendeli, hogy a fejedelem hatszáz lizsittel terhel hatókrós szepteret haladéktalanul táborába küldjen. 19.)

De az aratás még nem következett be, a mult években annyira szűktermés volt, hogy a nép saját házi szükségletét is Havasalföldéről vásárolt gabonával fedezte. Az adófizetés hátralékban vala, melyet tanusít Bánffy Dénesnek egy fennmaradt levele. 20.)

(Folyt köv.)

19) Tunesch Trauschnál II — 473.

20) Arpadia III — 29 — B. D. írja a fejedelemnek „Nagyságod annyira rendbeli méltóságos parancsolatára, a nemes ország végzése szerint is sem az vármegyékéről, sem az universitátsról az praesidium fizetésére rendelt adóban csak egy pénzt is meg nem adminisztrálnak; kik (t. i. a praesidium) kicsoda fogyatkozással legyenek, nagyságod bölcsen megítélheti, és hanem ha én pénzzel őket eddig ne segísem, kéntelenítettek volna elbujdosni vagy éhel halálra jutni. Tovább nem állhatunk nyavalyások mostan bocsátottam ki vagy negyven lovas Szében székre sat.”

magyar jegyek az osztrák tartományokban nem fognának elfogadtatni, de ezt sem határozottan ki nem jelentette, sem a kibocsátás ellen nem tiltakozott. És éppen azért az osztrák pénzügyminiszter eljárása teljesen nélkülözötte az őszinteséget, a mint ez későbbi intézkedéseiből világosan kitűnik. Igaz, hogy elrejtve sorai közt olvasni lehetett azon szándokát, hogy a magyar jegyeknek Ausztriában való forgalmát megengedni nem fogja — de az ellenkező föltevést sem zárta ki teljesen.

A királyföldi románok kérvénye a Királyföld rendezése tárgyában.

Befejezzük ezennel közlését a lapunkban megkezdett román kérvénynek. A románok a következőleg indokolják programjuk harmadik és negyedik pontját:

III.

Az önkormányzati közigazgatási jog, melyet az 1868. 43. tcz. 10. §-a a királyföldi municipiumok számára kilitásba helyez, véleményünk szerint egyelőre az adott viszonyok közt az 1870. 42. tcz. értelmében a municipiumokra nézve és az 1871. 18. tcz. értelmében a községekre nézve eléggé van biztosítva, és épen azért kívánjuk, hogy ezen törvények szerint a Királyföld szervezése is hajlassék végre. De miután nemcsak a magyarországi törvényhozó testület 1848-diki t. cz. 5. §-a és az erdélyi országgyűlés ugyan ez évi tcz. 1. §-a által egy a két ország lakóinak egyenjóságát, mint az erdélyi lakosok szabadságának megóvását biztosították, hanem különösen a magyar országgyűlés 1868. 43. tcz. 10. §-a a Királyföld szervezésére nézve a törvényeken és szerződéseken alapuló jogokat, és a Királyföld összes lakóinak egyenjóságát vallás és nemzetiség különbség nélkül biztosítani kívánja: két kérdés támad, vajjon minők ezen különleges jogai a Királyföldnek és vajjon ezen jogok az általános községi és municipiális törvényben biztosítottak-e?

Az állam polgár legkülönlegesebb jogával azaz a szabad választás jogával századok óta a Királyföld valamennyi lakói mint alapjoggal éltek. Ezen alapjog eredete és gyakorlatánál fogva nem lényeges tulajdona a Királyföld kezelési módjának, hanem egyes lakóinak sajátja. Nem a Királyföld, mint ilyen birt ezen alapjoggal, mivel ezen föld királyi feudum gyanánt tekintett, — hanem annak lakói élvezték a teljes szabadságot és egyenjóságot ebből mintsem az egyetem, ispánság és a municipiumok jelen felosztása létezett, és pedig azon időben, midőn ezen szabad lakók (conditionarii regales) vallás és nemzetiség különbsége nélkül képviselüket és tisztjeiket a községekben és municipiumokban szabadon választották.

A municipiumok idővel változásoknak voltak alávetve. Az eredeti 11 székbeli kilenczet képeztek, melyekhez a királyok más királyi területeket is csatoltak és melyekhez még a két vidék is hozzá járult. Az ispán részint választották, részint kinevezték, és nem volt mindig szász-nemzetiségű. Az egyetem is sok változáson ment keresztül, sőt maga a közigazgatás alakja is változott szokások, alapszabályok és törvények szerint. Ellenben azon alapjogai a királyföldi lakóknak soha sem változtak — és nem is változhattak, mivel ezen jogokhoz, azaz a személyes és vagyon szabadság és egyenlőséghez a Királyföld természete és lényege volt kötve, mi által ez az ország többi részeitől, melyekben nemesek és jobbágyok éltek, különbözött. Ezen okból a Királyföldön nem volt, nem lehetett jobbágyosság és jogkülönbség (diversitas iurium.) Sok állami okmányt és törvényt s királyi rendeletet említhetnénk erről, ha ter megengedné; de ezeket ismereteseknek tételezzük fel. Ezen alapjogok természetéből folyik, hogy azok kivált szabad államban ériatellenül kell, hogy maradjanak (valamint az 1868. 43. t. cz. 10. §-a is követeli;) ebből folyik tovább, hogy ezen jogok fenntartására nincs szükség egyetemen és ispánsággal ellátott tartományra, miután ezen intézmények épen a Királyföld egyenjóságának megsemmisítésére szolgáltak. Az 1870. 42. t. cz. 19. és 27. §-a, valamint az 1871. 18. t. cz. 34 §-a nem felel meg az említett királyföldi lakók alapjogainak, sem azok sajátossága viszonyainak, behozván a virilis szavazatokat és a választásokat a municipiumokban oly magas census által szorítván meg, a minő követeltik az országgyűlési képviselők választásánál. A Királyföld lakóinak részvételi joga a községi és municipiumi ügyekben csak a lakó minőségéhez volt egyenlően kötve, mint birtokoséhoz, adófizetéséhez és hadi szolgálatra kötelezéshez; tekintet nélkül az adó nagyságára és bármely más kiváltságra. A viszonyok is, a melyekben ezen lakók éltek és még most is élnek, nem tűrték ezen jogok módosítását, mivel egyrészt a Királyföldön nincs nagybirtokosság, — hanem a vagyonnak apró részecskékre való felosztása valamennyi községekben, és mivel másrészt a lakók egy igen jelentékeny része valamennyi határszéli és havasi községben nem bírnak jövedelmes földbirtokkal, hanem csak terjedelmes barmászatot, kereskedelmet barom és nyers termékekkel és több ilyesmivel üznek, melyeknek jövedelme a kereskedelem és ipar természeténél fogva nagyon szokott változni. Általában ismeretes hogy a Királyföldön laknak a nevezetes barom-tenyésztők, kiknek javára, és mivel az országnak

városoknak és a kincstárnak roppant hasznót hajtának: az előbbi kormányok kénytelenek voltak a szomszéd államokkal szerződésekre lépni. A vám hivatalok lajstromai elegendő bizonyítékul szolgálnak az államkincs előbb említett előnyeire nézve. A lakosok ezen osztálya a virilis szavazatok és az igen magas census által a választási jogoktól el volt zárva. Ha továbbá tekintetbe vesszük, hogy valamennyi nyilvános terhet a községekben és municipiumokban most úgy, mint korábban nem a virilis és censuálisták, hanem minden birtokos polgár egyenlően család atyák, házak és barom száma szerint fedezik: a virilis szavazatok és a census a községek és municipiumok ügyeiben nemcsak igazságtalanoknak és az előbb említett alapjogokkal ellenkezőnek látszanak, hanem a lakók viszonyaival is ellenkeznek. Ezt a százsáktársak is elismerték, midőn programjaikban a virilis szavazatok ellen és a census lehető leszállítása mellett nyilatkoztak. Tehát kívánságaink ezen pontban mint az összes Királyföld lakóinak kívánságai tűnnek elő. Az 1871. községi törvény 18. t. cz. 38 §-a némileg megfelel ezen kívánságoknak, és csak igazságos és korszerű volna, ha ugyanazon feltételek lennének szabva a municipiumok ügyeiben való részvételnél is, figyelemmel lévén ezenkívül minden nemzetiségbeli értelmiségre és erkölcsiségre. Ezen kívánságaink ellen nem hozhatni fel az egyformaságot az állam többi municipiumaiban; mert Magyarország törvényhozó testülete, mely azon szép és magasztos elvet tűzte ki, hogy a volt jogokat, a menyiben megegyezethetők az állam egységével, tekintetbe vegye, nem juthat oda, az egyformaság kedvéért ilyen jogokat fel nem áldozhat és pedig annál kevésbbé, mivel az említett jogok csak javára és becsületére válnak az államnak és egy szabad államban utánzásra méltók.

(Foly. köv.)

UJDONSÁGOK.

Kolozsvár, április 18-án.

T. olvasóinkat kérjük, méltóztassanak előfizetéseiket mihamarább megújítani nehogy a lap küldésében fenakadás történjék

Gizella főhercegnő lakodalmának kalmából, a „Magyar Politika“ értesülése szerint számos „érdemteljes“ hazafi fog legfelsőbb kitüntetésekben részesülni, melyek a hivatalos lap vasárnapi számában fognak közzétettni.

Gizella főhercegnő nászruhája ezüsttel himzet, s myrtussal díszített kivágott fehér tülk ruha lesz ezüstös fehér köpenyével és fátollal, fehér myrtus koszorúval; királyné ő felsége pedig arany és ezüst himzetű nehéz szürkő selyem ruhában és köpenyben fog megjelenni.

Gizella főhercegnő. Az uralkodó család osaládi ünnepélyének közeledtével, midőn mindenkinek szemei a menyasszonyon csüggnék, nem lesz talán érdektelen közelebről megismerkedni Gizella főhercegnő neveltetésével. A most már 16 éves főhercegnőnek neveltetése kizárólag de Surirey de St. Remy Aliz asszonyra volt bízva, ki születésre nézve francia nő, s rendkívül lelki műveltséggel és szívóssággal bírt. De Surirey asszony nem viselte a nevelőnői hivatalos címet, hanem csak palotahölgy volt s mellette állott Gerstácker bárónő, ki a nevelőnői helyettesítette akadályoztatása esetén. A főhercegnő udvarhölgyeihez tartozott még két nő: Legreuzi Mária és Heucke Emilia. Az előbbi Gizella főhercegnő körében a legrégibb udvarhölgy, s a főhercegnő menyasszonyt Bajorországba is el fogja kísérni, mivel ott egészen új udvarhölgyek állnak a hercegnő szolgálataira, s ezeket Legreuzi kisasszony lesz hivatalos Gizella szokásaira figyelmeztetni. A legelső oktatásban Becker udvari tanácsos részesíti a főhercegnőt, s később az egyes szaktudományokat kitűnő szakértők tanították. A német nyelv és irodalom, a történet és földrajz tanára volt dr. Egger Alajos, a számtan és természetudományoké dr. Krist, a vallástannál Mayer. — Novopacky ismért festő Gizella főhercegnő mellett mint rajztanító működött; a zongorázásban Richter oktató, de csak Bécsben, s a főhercegnőnek salzburgi, budai, ischli és gödöllői tartózkodása alkalmával Gerber Károly zongoraművész volt a zongoratanító. — A francia nyelvből maga a nevelőnő adott oktatást, később Duchene, az angolból Schmid asszony, a magyarból pedig Rimely prépost. Az utolsó télen Zitkovsky lépett Egger helyére, ki családi körülményei miatt nem tartózkodhatott hosszabb ideig Gödöllőn, s Zitkovsky vezetése alatt nagy előhaladást tett az aesthetika terén is, végül febr. hóban dr. Falke tartott néhány fölolvást a művészetéről. E néhány adat is eléggé bizonyítja hogy ritkán nyert egy főhercegnő oly széles körű oktatást, mint Gizella főhercegnő, ki szorgalmasan is tanult egészen a múlt hétig, midőn mindegyik tanárától búcsút vett, s kinek kinek értékes ajándékot adott emlékül. A fiatal főhercegnőt a társaságban megnyerőnek és barátságosnak mondják, s bizonyos komolyság, s az igaz s egyszerű iránti előszeretettel képezik jellemének alapvonásait.

Gizella főhercegnőnek Pestváros részéről átnyújtandó diszalbumból,

melyet közelebb visznek Bécsbe, különösen megemlítendő az aquarellek közt: Than Mór allegorikai képe. A gyönyörűen színezett képen széles folyamat látnak, melyen függönyös menyegzőt sajkán boldog pár halad, a sajka orrán angyalok ülnek, a vízparton egy aggyastyan pihen: a folyam vénségét példázza, alább Buda nemzője — deli nőalakban — koszorut nyújt a távozó sajka felé, mely boldogságot szállít s mellette a krónika muzsája egy oszlop kölapjára vési az emlékezetes násznapot: apr. 20-át. Jeles a Keleti Gusztáv tájképe is: a besenyői kolostor és környéke. Gregus Jánosé szintén feltűnő. Ő az Al-Dunasorról, hol a „Hungaria“ is feskész, festé s Dunát, a lánchidat és Budavárt, e szép távlatu képet a nap lealdozásának pirosas fényével árasztva el. Elől a Dunaparton életteljes vásári csoport látható. — Székely Bertalan történeti képe pedig mély történelmi tanulmánytal, műgonddal és nagy harmóniával van előállítva: Gizella, az első magyar király neje egy székben ül, ölében tartva a kis Imre herget. A királyasszony pompás köntöse, a butorok, az egész szoba a régiség iránti élénk érzékre mutatnak. Erdekes emlékek lesznek a főhercegnőre nézve a Telepy Károly által nagy szorgalommal festett lapok is. Egyik a gödöllői kastélyt ábrázolja, lombgazdag erdőségek környezetében: a másik pedig a fhnő budavári szalonját, e valóban leányos dísztermet virágos szőnyeggel, pirosas butorokkal, függönyökkel s az iróasztalon is virágokkal; a háttér nyitott ajtaján pedig a hálóterem egy részét látjuk. Ez azonban csak fele az albumnak. Azóta már mind együtt van a tizenkét kép, melyek közt három: Ligeti, városligeti részlete s Budapest látképe egy budaujlaki pontról, s Brodsky Sándor margitszigeti festménye olajfestésűek, de ugy színezve, hogy az aquarellek szelid tónusaihoz közel álljanak.

Pestvárossal által Gizella főhercegnőnek készített album apr. 16. délelben Steiger Gyula városi képviselő lakásán átvétetett és jegy zökönyv mellett az e célra külön megbízott tisztviselőnek: Kunszt városi tollnoknak kézbesítetett, ki azt apr. 16. éjjel Bécsbe vitte. — Az album elkészítésére kiküldött bizottság gondoskodott arról, hogy az külön kocsiában szállítottassék föl Bécsbe és egyszersmind jegyzőkönyvileg felkerde a Bécsben levő pestvárosi küldöttséget, hogy eszközje ki Gizella főhercegnő asszonyát, hogy e remekmű a bécsi világiállításon kiállíttassék.

Bécsi nemzetközi kiállítás. Apr. 7-től 31-ig a kiállítási helyre a kiállítási tárgyak szállítása 79,403 mázsára rugott, a mihez 1156 vasut kocsi volt szükséges. Ezen tárgyakhoz hozzájárultak: az osztrák koronaországok 16,981 mázsa, Magyarország 5428, Németország 27,364; Franciaország 5212; Anglia 8809; Oroszország 1900; Itália 3774; Törökország 287; Portugál 12,571; Svéd és Norvégia 2108; Holland 437; Belgium 2517; Svájc 1660; Dánia 306; Spanyolország 6; Görögország 270; Amerika 588; Egyiptom 146; China 537; Japan 466 vámmázsával. Bordeauxból érkezett hírek szerint a kiállításra küldött braziliai tárgyak Rio de Janeiroból oda megérkeztek, és onnan Párison át gyorsvonattal rögtön elszállíttatnak Bécs felé.

A kolozsvári magy. kir. egyetemen már javában folynak a második félévi beiratások. Az állami ösztöndíjak elnyerése végettí írásbeli pályázatok még a jövő héten kezdetüket vendik az egyes karoknak. A jogi karban körülbelül 25—30-n jelentkezők pályáztak.

Egy gyorsíró-kör alakítása ügyében, mint halljuk, több kezdeményező f. hó 27-én délelőtt gyűlést szándékozik tartani az egyetemi épületben.

Hymen. Dobál Antal helybeli ügyvéd, közelebről jegyezte el a bájos és szép műveltségű Makoldi Johanna kisasszonyt, a boldogult Makoldi Sámuel, kolozsvári polgármester szeretetre méltó leányát. Áldást és szerencsét a kötető szép frigyre!

Tegnap helyezették nyugalomra azon szerencsétlen honvéd tizedest, ki pisztolyal vetett véget életének. Ezzel kapcsolatban sietünk közüdomásra hozni, hogy Hegedűs István tanár ur még most sem kapta meg azt az elhíresztelt levelet. — Lehet, hogy a postán tévedt el(!)

Tenger alatti ágyút talált ki egy Singer nevű angol kapitány. E találmányból a kir. laboratorium már több példányt készített, melyeket Goschen tengerészeti miniszter magántikára kíséretében mult hó 28-kán szemlélt meg. Alakja hasonlít egy 10 láb hosszú és 3 láb átmérőjű halhoz. A földalati tüzetesen megmagyarázta minden egyes részét a miniszter előtt. Készítési módját különben legnagyobb titok gyanánt gondosan őrzik s csak hármán tudják.

A „Kol. Közlöny“ eredeti távsürgönye

Feladatolt Bécs apr. 18-án d. e. 10 óra — p.

Érk. Kolozsvárra apr. 18-án 11 ó. d. e. — p.

A hadügyi budget tárgyalása ma kezdetet meg; előjegyzett szónokok Bujanovics, Zsedényi, Pulsky. Valószínű, hogy a tárgyalás két nap alatt befejeztetik. Az osztrák bud-

getbizottság megszavazta a hivatalnokok fizetésének felemelését — a magyar bizottság megmarad előbbi határozata mellett.

Nemzeti színház.

Csütörtökön ápril 17-én „A fehér ruhás nő.“ Wilkie Collin hasonczimű angol regénye után írta Birohpfieffer Sarolta, fordította Vezéri Ödön.

Mostanság a romantikus drámákból bővön kijutott a színházi publikumnak; f. hó 14-én az Apa büne, 15-én az Arany paraszt és ma a Fehérruhás nő adatott. Husvét-hete a romantikusnak vala szentelve, igaz, hogy a természet is kezdi fölötteni költői mezét, a foscók megérkeztek, a fülemilék dalolnak, de Thalia templomában oly gyenge kardalt, oly gyarló és hanyag előadást minő a mai volt, régideje nem élveztünk.

Hanyagnak nevezzük, mert: Dezsőnek megkésétt megjelenése (ha jól emlékszünk a 4-ik felvonásban) oly botrányos fennakadást okozott, hogy az első sorban már tapsolni kezdetek s a színpadon jelen volt Némethi Irma (Laura) leleményes improvisatioja halgattatta el a tapsat, áthidalván elmésen a fölmerült mélységet. De hanyagságot jelzett azon körülmény is, hogy a 3-ik felv. szoba-színfalaihoz ben maradtak a 2-ik felv. erdő-díszletének maradványai és hogy Török K. (Wilson Orvos) és társai a tébolydából megszökőit Field Annát, éjjel viharos időben, fedetlen fölvel üldözték.

Gyarlónak nevezzük az előadást, mert Mátra-eltávozása miatt az ő szakmájához tartozó Fosco grófot Kovács Gy. ezen utóbbi szerepét Glyde Percival bárót pedig Dezső személyesítette, ki a szenvedélyes könnyelmű, de alapszabán nem megrontott hőst hamis és alpáthosszu, valamint értelmetlen szavallása által torzképpé alakította. — Krauszai (Walter festő) szerep-nemtudás miatt gyakran beleesett ominósus mekésésébe. Szóval az illusio föntartója, a művészi nyumbus megmentője ez uttal csak Némethi Irma volt, ki ugy a megcsalt Field Annának tébolyrohamos, mint a törvényes nővére, Laurának zenvedélyes és szenvedő szerepeikben valóban remekelt. Mi történt volna a mai előadással, ha ezen kettős szerepkört is közepes tehetség személyesíti? .. ugy vélem a jövő színidény alatt ezen kérdésnek fölvilágosítását észlelni alkalmunk leend.

Közönség csak közepes számban volt jelen.

Biasini gyorsutazási menetrendje 1873. márcz. 27-től.

Kolozsvár és Nagy-Enyed között, mivel a nappali vonat beszünttetett, Biasini gyorsutazása 1873. márcz. 27-től elkezdve Kolozsvárról Nagy-Enyedre küldi gyorskocsiját, még pedig oly formán, hogy Kolozsvárról reggel 8 órakor minden nap indulva d. u. 4 1/2 órákor Nagy-Enyedre érkezik, Nagy-Enyedről Kolozsvárra estvéli 10 órakor indulva, reggeli 8 órakor Kolozsvárra érkezik. Ezen menetén kívül lehet Kolozsvárról Nagy-Enyedre d. u. 4 órakor is indulni, ugyszintén Nagy-Enyedről éjjeli 3 órakor Kolozsvárra indulhatni, csakhogy ezen meneteknél Felvinczről N.-Enyedig és N.-Enyedről Felvinczig a vasutal kell utazni.

Egy személy ára 30 font szabad podgyászszal Kolozsvárról N.-Enyedig vagy vissza az első és közbülső Coupeba 5 ft, hátulsó Coupeba 4 ft 50 kr. tulsuly 5 kr. Tordáról Nagy-Enyedig vagy vissza első vagy közbülső coupeba 3 ft — hátulsó coupeba 2 ft 60 kr. tulsuly 2 1/2 kr. — Felvinczről N.-Enyedig vagy vissza 1 ft, tulsuly 1 kr. fontként.

Felvételi iroda Nagy-Enyeden Vágó Ferenc szállodájában.

Távirati tudósítás a bécsi börzéről.

Ápril. 17-ről. 1873 5% metaliques 70.55. nemzeti kölcsön 72.90 1860-diki államkölcsön 102.50. Bankrészevények 947. Hitelrészevények 332.75. London 108.80. Ezüst 107.80 Cs. kir. arany —. 20 frankos arany 8.70

Földtehermentesítési kötvények: Magyar 79. —. Temesi 77.25. Erdélyi 77. —. Horv. Szlavon 83.25.

Felelős szerkesztő Sándor János.

Nyilttér.

Sorsjáték.

Szeben (ápril 16.)

18, 27, 46, 51, 28.

Közelebbi húzások

Temesvár, Bács, Budai.

Borza

m. k. Lottó irodája

Árlejtési hirdetmény,

A kolozsvári állami képezdek igazgató tanácsa részéről ezennel közhírré tétetik, hogy a tanítónő-képezde kétvízközi, úgynevezett b. Wesselényi-féle telkén, egy régi épületnek gyakorló iskolává leendő átalakítása és az egész teleknek, minden oldaláról, újbóli bekerítése, a folyó 1873. évi **aprilis hó 21-én** délután 3 órakor, a helyszínen tartandó árlejtés útján ki fog adani, miről vállalkozni kívánók, oly megjegyzéssel értesítenek, hogy a tervrajzot és költség számítását az árlejtésfeltétel ekkal együtt nevezett képezdek gondnok Olasz Károlynál, b. magyarutca 40 sz. a. előlegesen is megtekinthetik.

Az igazgató tanács határozatából
Kovátsi Antal,
jegyző.

(694)

24—*

Eladó telek.

Kolozsvárt a főúttól csekély távolságra, a májális (házsongárd) utca 36. házszám alatti 2 magyar hold területű telek, a rajta levő három külön lakház és gazdasági épületekkel együtt szabad kézből örök áron eladó. Értekezhetni megirt helyen lakó tulajdonossal.

779

4—4

Buziási vasfürdő

Magyarországon, Temesvártól 2 óra távolságra, mely a **continens legerősebb vasfürdői** közé tartozik s egészséges vidéken fekszik, a fürdőidényt 1873 május hó elején nyitja meg.

A buziasi fürdő gyógyhatása **vérhiány, méhbajok, fehér-folyás és magtalanság, továbbá arena, gyomor-, hólyag-, és végbélhurut, idegyengeség és tehetetlenség, aranyér, aszkór és hypochondria** ellen tapasztalatok által eléggé bizonyítva van és híres lett. Ivás-, savó-gyógy meleg kádásfürdők, hideg szabad fürdők s zuhanók.

Temesvár, Buziás és Lugos közt naponta kétszer közlekedik posta és gyorskocsi. Távirat-állomás.

Bővebb felvilágossítással szolgál a fürdőkezelőség.

Bertalan Lajos,
haszonbérő.

Kis részletfizetésre

évnegyedenként vagy havonként

árulunk egyes sorsjegyekre szóló részletjegyeket, tetszés szerint egybeállított csoportokban s a legjutányosabb feltételek mellett.

Mindjárt az első részlet-fizetés teljesítése után s a részletek törlesztése közben egyes-egyedül valamennyi sorsjegy nyerő számaira játszik a vásárló!

A közelebbi huzásokra

különösen ajánljuk:

az 1864-ki sorsjegyeket

huzás ápril 15-én, főnyeremény 220,000 frt,

a braunschweigi 20 talléros sorsjegyeket

huzás május 1-én, főnyeremény 20,000 tallér,

a magyar elsőbbségi sorsjegyeket

huzás máj. 15-én, főnyeremény 150,000 frt.

a 3%-os török sorsjegyeket egyenkint 400 frtjával.

Huzás június 1-én, főnyeremény 300-000 frank.

Az osztrák ipar-bank Részletfizetési osztálya

azelőtt

Fürst Ede

Bécs, Szt.-István tér.

780 4—4

749

27—30

A bécsi

Commissions-Bank

váltóirodája

Schottenring Nr. 18

vételjegyeket

bocsát ki

alább feljegyzett sorsjegy csoportokra, s ez összeállítások már azért is a legelőnyösebbek közé számíthatók, mert egy ily vételjegy minden tulajdonosának alkalom van nyújtva, minden fő- és mellék-nyereményt egyedül megnyerhetni, s ezenkívül 30 frank arany és 10 frt. bj. kamatfelvezetésben részesül.

A. csoport (évenként 16 huzás.)

Havi részlet 10 frt. Az utolsó részlet lefizetése után mindenki következő 4 sorsjegyet kap:

1 5%-os 1860-ki 100 frtos államsorsjegy, főnyeremény 300,000 frt. a kihuzott sorozatos jegyet 400 frton visszaváltjuk.

1 3%-os 400 frankos török cs. sorsjegy, főnyeremény 600,000 frank, 300,000 frank aranyban.

1 braunschweigi hercegi 20 talléros sorsjegy, főnyeremény 80,000 tallér levonás nélkül.

1 innsbrucki (tirol) sorsjegy, főnyeremény 30,000 forint.

B. csoport (évenként 13 huzás.)

Havi részlet 6 frt. Az utolsó részlet lefizetése után mindenki következő sorsjegyeket kap:

1 3%-os török cs. 400 frankos államsorsjegy, főnyeremény 600,000, 300,000 frank ananyban

1 braunschweigi hercegi 20 talléros sorsjegy, főnyeremény 80,000 tallér minden levonás nélkül.

Szász-meiningeni sorsjegy, főnyeremény 45,000, 15,000 délnémet ért.

Továbbá vételjegyek ötöd 60-ki 5%-os államsorsjegyekre, havi részlet 6 frt.

Továbbá vételjegyek egész 1864-ki sorsjegyekre, havi részlet 10 frt.

Továbbá vételjegyek fél 1864-ki államsorsjegyekre, havi részlet 4 frt.

Továbbá vételjegyek fél magyar-sorsjegyekre, havi részlet 3 frt.

Továbbá vételjegyek braunschweigi 20 talléros sorsjegyekre, havi részlet 2 frt.

Továbbá vételjegyek innsbrucki sorsjegyekre, havi részlet 2 frt.

A tőzsde-iroda átvész ezen kívül, valamint a bécsi commissions-bank váltóirodája is minden, bármi nevet viselő bank-, váltó- és tőzsde-üzletet.

Látványok, valamint hitellevelek Európa és Amerika minden nagy piacaira a legjutányosabban állítatnak ki.

Megrendelések az itteni piacról és a vidékről igen gyorsan, szilárdul és pontosan teljesítenek, s a tőzsde-iroda által vásárolt értékpapírokra, és váltókra, a pénzpiac időnkénti állásához képest a legjutányosabb feltételek mellett adatik kölcsön.

Az üzleti helyiségek naponta reggel 9-től este 6 óráig maradnak nyitva.

Vidéki megrendelések pontosan és utánvét mellett is eszközöltetnek. Nyeremény lajstromok minden huzás után ingyen és bérmentesen küldetnek meg.

Eskoros rohamokat (Nyavalyatörés)

gyógyít levelezés útján a eskor szakorvossal dr. O. Killisch, Berlin, Louisenstrasse 45. E pillanatban 1000-nél több beteget van kezelése alatt.

661 53—*

Alólirott, ezennel tiszteletteljesen jelenti: miszerint **Gazdasági-Vetemény, és virágmagvai**, megérkeztek, s különös figyelmet érdemelnek a következők:

	100 font	1 font.
Valódi francia luczerna	54 frt.	56 kr.
Valódi olasz luczerna	48 frt.	50 kr.
Burgundi répa óriás	28 frt.	32 kr.
Angol fű mag	30 frt.	34 kr.
Ákátz fa	42 frt.	45 kr.
Bükköny kevés zabbal véka	1 frt.	80 kr.
Nagyobb vételnél kedvezmény.		
Mély tisztelettel		

750 8—*

Karvázy József,
Kolozsvárt. (Törökhöz.)

8—12

768.

Bollinger Ferencz bécsi gépmérnök.

újanjavított s újabb időben legkeresettebb

HORDOZHATÓ JÉGPINCZÉK

gyára, ajánlja legjelesebb jégpinczét sör és bor sat. számára, jég-hűtő készülőtékek, ételek, tej hús, zsírművek sat. ellátására, víz hűtő készülőtéket, fagyálm-gépeket és reservoir-jait fagyálm számára, aránylag legolcsóbb árban. Ajánlja továbbá az említett éteg pezsgő- és on pezsgő-és apjait s hordó dugaszait, pincze felvönői, jégkészítőket és a nélkül, s mindenféle igazításokat eszközöl, valamint csapokat és dugaszokat újakkal becsérel. Megrendeléseket az említett tárgyakra, valamint vendéglők és kocsmák be- rendezésére elfogad, pontosan és jutányosan teljesít, s kívánatra mintákkal és ábrákkal szolgálja.

gyári főraktár, Bécs, Wieden, Heumühlgasse Nr. 2.

Demjén László

m. k. egyetemi könyvtáránál Kolozsvártt megjelent és általa minden könyvkereskedésben kapható:

Kolozsvár története.

Oklevéltárral. (I.) Ős-, ó- és középkor. (513. Kr. e. — 1540. Kr. u.)

Egy külön kötet világsító rajzokkal. (36 tábla.)

Irta **Jakab Elek,**

Ára 10 frt.

(327)

E minden tekintetben nagy, epochalis munkát itt hosszasan dicsérgetni és ajánlani feleslegesnek tartom, csak annyit kívánok megjegyezni, hogy Kolozsvár város e munka kiadásával magának maradandó emléket emelt. Siessen tehát e város értelmes t. közönsége, e munkát pártfogása alá venni és terjesztetni, hogy a nagyszorgalmu és szaktudós íróba minél több kedvet öntsön e munka folytatására, melynek legérdekesebb része az újabbkor története lesz. A ki megszerezte magának ezen 3 részből álló első kötetet, az bizonyára érdeklél fogja lapozgatni és benne bevárkodni, s a folytatását minden áron megszerezze magának.

Szekely oklevéltár.

Kiadja a m. történelmi társulat kolozsvári bizottsága,

szerkesztette

Szabó Károly.

I. kötet 1211 — 1519. 1872 Ára 2 forint.